

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA DU LỊCH

**KHAI THÁC GIÁ TRỊ NGHỆ THUẬT
HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH VỚI
PHÁT TRIỂN DU LỊCH HUYỆN KHOÁI CHÂU
TỈNH HƯNG YÊN
KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP**

Hướng dẫn khoa học: ThS. Lê Tuyết Mai

Sinh viên thực hiện : Đỗ Thị Phụng

HÀ NỘI – 2014

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành đề tài khóa luận tốt nghiệp “Khai thác giá trị nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch với phát triển du lịch huyện Khoái Châu tỉnh Hưng Yên”. Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo đã tận tình hướng dẫn, giảng dạy trong suốt quá trình học tập nghiên cứu và rèn luyện tại Trường Đại học Văn Hóa Hà Nội.

Đặc biệt tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới ThS. Lê Tuyết Mai là người đã định hướng, giúp đỡ và chỉ bảo tận tình trong suốt quá trình tôi thực hiện đề tài này.

Xin chân thành cảm ơn nghệ sĩ dân gian Nguyễn Hữu Bồn đã nhiệt tình giúp đỡ tôi hoàn thành đề tài khóa luận.

Qua đây tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến Sở Văn hóa Thể thao và Du Lịch tỉnh Hưng Yên và ủy ban nhân dân xã Dạ Trạch đã tạo điều kiện tôi trong quá trình khảo sát, tìm hiểu thực trạng bảo tồn nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng để thực hiện đề tài khóa luận một cách hoàn chỉnh nhất, nhưng trong đề tài vẫn có những thiếu sót nhất định mà bản thân chưa thấy được. Tôi rất mong được sự góp ý của quý thầy cô và các bạn sinh viên để khóa luận tốt nghiệp của tôi được hoàn chỉnh hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 20 tháng 5 năm 2014

Sinh viên thực hiện

Đỗ Thị Phượng

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

MỞ ĐẦU	1
---------------------	---

Phần nội dung

Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ TIỀM NĂNG DU LỊCH HUYỆN

KHOÁI CHÂU	5
-------------------------	---

1.1. Vùng đất và con người huyện Khoái Châu	5
--	---

1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	5
--	---

1.1.2 Lịch sử.....	8
--------------------	---

1.1.3 Con người	11
-----------------------	----

1.2. Những di sản văn hóa tiêu biểu	13
--	----

1.2.1. Di sản văn hóa vật thể.....	13
------------------------------------	----

1.2.2. Di sản văn hóa phi vật thể.....	19
--	----

Tiểu kết chương 1

Chương 2: HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH VÀ GIÁ TRỊ

CỦA DI SẢN	27
-------------------------	----

2.1. Hát trống quân Dạ Trạch	27
---	----

2.1.1. Nguồn gốc, tên gọi và quá trình phát triển	27
---	----

2.1.2. Ca từ	32
--------------------	----

2.1.3. Âm nhạc	34
----------------------	----

2.1.4. Diễn xướng.....	42
------------------------	----

2.2 Giá trị của di sản văn hóa hát trống quân Dạ Trạch	55
2.2.1.Đối với đời sống văn hóa tinh thần của người dân địa phương.....	55
2.2.2. Đối với du lịch huyện Khoái Châu	56
Tiểu kết chương 2	
Chương 3: KHAI THÁC GIÁ TRỊ CỦA HÁT TRỐNG QUÂN DẠ TRẠCH PHỤC VỤ DU LỊCH HUYỆN KHOÁI CHÂU	63
3.1. Thực trạng việc khai thác giá trị của hát trống quân Dạ Trạch phục vụ du lịch huyện Khoái Châu	63
3.1.1. Công tác phục dựng và bảo tồn hát trống quân Dạ Trạch	63
3.1.2. Hoạt động của các câu lạc bộ hát trống quân Dạ Trạch	65
3.1.3. Hát trống quân Dạ Trạch trong hoạt động du lịch.....	70
3.2. Giải pháp khai thác giá trị của hát trống quân Dạ Trạch phục vụ du lịch huyện Khoái Châu	71
3.2.1. Bảo tồn di sản văn hóa hát trống quân Dạ Trạch.....	71
3.2.2. Tăng cường công tác tuyên truyền quảng bá cho di sản.....	73
3.2.3. Hoàn thiện cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch.....	75

3.2.4. Đưa hát trống quân Dạ Trạch vào hoạt động du lịch

huyện Khoái Châu..... 76

Tiểu kết chương 3

KẾT LUẬN 90

TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Xưa kia cứ đến dịp Tết Trung Thu, vào những đêm trăng thanh gió mát của tháng 7, tháng 8 âm lịch các cuộc thi tài hát trống quân lại sôi nổi diễn ra ở khắp các làng quê vùng Đồng Bằng Bắc Bộ. Đó là một nét sinh hoạt văn hóa vô cùng độc đáo nơi làng quê Bắc Bộ xưa, bên lũy tre làng những làn điệu trống quân ngân vang mượt mà, đầm thắm. Hát trống quân Dạ Trạch là lời hát đối đáp giao duyên nam nữ, trong mỗi chặng hát một bên nam hát đối với một bên nữ. Một thiếu nữ ngày xưa thách cưới thế này:

“Cưới em chín hũ mật ong
Mười cót xôi trắng mười nong xôi vò
Cưới em một vạn trâu bò
Hai vạn dê, lợn chín vò rượu tăm”

Chàng trai đáp lại:

“Nghèo thì bán núi bán sông
Lấy tiền mà cưới chứ không chịu về
Anh đây có cái nhà tre
Đố làm bằng sậy dui mè bằng lau”

Hát trống quân Dạ Trạch là một di sản dân ca có từ lâu đời song do hoàn cảnh lịch sử đất nước qua các cuộc đấu tranh bảo vệ nền độc lập dân tộc mà loại hình này không có điều kiện phát triển.

Trong những năm gần đây ngành du lịch Việt Nam đã và đang có những bước phát triển vượt bậc và từng bước vươn lên trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của đất nước. Có được những bước tiến đó là do chúng ta đã biết cách khai thác hợp lý và triệt để hơn các nguồn tài nguyên tự nhiên và nguồn tài nguyên nhân văn để tạo nên những sản phẩm độc đáo. Sức hấp dẫn và độc đáo nhất của những sản phẩm này đó là các giá trị văn hóa truyền thống bởi lẽ trong xu thế hiện đại hóa ngày nay khi đời sống con người ngày càng đi lên thì những giá trị văn hóa truyền thống ngày càng có nguy cơ mai một. Chính vì thế mà các du khách trong và ngoài nước khi đến với Việt Nam thì đều mong muốn được tìm đến những giá trị xưa, những nét giá trị đặc trưng của mỗi vùng miền như lễ hội, ẩm thực, tôn giáo, lịch sử, phong tục tập quán hay các di sản nghệ thuật truyền thống... Nắm bắt được nhu cầu của du khách, ngành du lịch nước ta đã đưa vào bảo tồn và khai thác một số loại hình di sản dân ca như hát quan họ, hát xẩm, ca trù... đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận. Hát trống quân một di sản của cha ông ta vô cùng độc đáo nhưng còn ở dạng tiềm năng du lịch. Đưa hát trống quân vào khai thác trong lĩnh vực du lịch đó và việc vô cùng thiết yếu nó không chỉ nhằm gìn giữ, bảo tồn và quảng bá về một di sản dân ca của dân tộc mà còn nhằm phát triển những giá trị kinh tế song hành. Trên cơ sở nhận thức trên, tôi mạnh dạn chọn đề tài: “Khai thác giá trị nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch với phát triển du lịch huyện Khoái Châu tỉnh Hưng Yên” để nghiên cứu nhằm góp phần nhỏ bé của mình vào việc phát triển du lịch huyện Khoái Châu tỉnh Hưng Yên.

2. Mục đích, yêu cầu nghiên cứu

2.1 Mục đích

Nghiên cứu đề tài này, tôi mong muốn được đóng góp một phần nhỏ bé của mình vào việc tìm hiểu di sản hát trống quân Dạ Trạch để phục vụ du lịch. Đồng thời đưa ra một số giải pháp nhằm khai thác giá trị của di sản phát triển du lịch huyện Khoái Châu tỉnh Hưng Yên.

2.2 Yêu cầu

Để đạt được mục đích đề ra, khóa luận tập trung vào nghiên cứu các vấn đề sau:

- Giới thiệu khái quát về vùng đất, con người và tiềm năng du lịch của huyện Khoái Châu.
- Hát trống quân Dạ Trạch và giá trị của di sản.
- Đánh giá thực trạng và đưa ra một số giải pháp để khai thác giá trị nghệ thuật của hát trống quân Dạ Trạch phục vụ du lịch.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1 Đối tượng

Di sản hát trống quân Dạ Trạch và các hoạt động khai thác giá trị nghệ thuật của di sản phục vụ du lịch

3.2 Phạm vi

Đề tài giới hạn trong phạm vi huyện Khoái Châu. Tài liệu về khai thác giá trị nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch được lấy từ năm 1980 đến nay.

4. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu được sử dụng cho bài viết này là phương pháp tổng hợp, bao gồm:

- Phương pháp khảo sát thực địa, nghiên cứu các tài liệu có liên quan từ nhiều nguồn khác nhau sau đó phân tích, so sánh và tổng hợp, đưa ra các

giải pháp nhằm khai thác giá trị nghệ thuật hát trống quân Dạ Trạch phục vụ du lịch.

- Phương pháp khảo sát điền dã để tiếp cận, quan sát, miêu tả, phỏng vấn.

5. Bộ cục đề tài

Bài khóa luận bao gồm: Mở đầu, Kết luận và ba chương:

Chương 1: Khái quát về tiềm năng du lịch huyện Khoái Châu.

Chương 2: Hát trống quân Dạ Trạch và giá trị của di sản.

Chương 3: Thực trạng và giải pháp khai thác giá trị độc đáo của hát trống quân phục vụ du lịch.

Ngoài ra còn các phần: Tài liệu tham khảo và Phụ lục.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

I. Sách

1. Nguyễn Hữu Bồn sưu tầm: đề tài hát trống quân xã Dạ Trạch, tư liệu điền dã tháng 2/2013 tại xã Dạ Trạch.
2. Nguyễn Chí Bền: Góp phần nghiên cứu Văn hóa dân gian Việt nam, NXB Khoa học Xã Hội, Hà Nội.
3. Xem Phan Kế Bính, Việt Nam phong tục, Nxb Mai Lĩnh, Hà Nội, 1941
4. Lê Văn Hảo: Sơ khảo về hát Trống Quân, dân ca Bắc Việt. Tập san Đại học Huế, số 31/1963.
5. Phạm Lê Hòa: Hát trống quân nơi Đền Hóa Dạ Trạch. Kỷ yếu Hội thảo Chử Đồng Tử - Tiên Dung. Sở VH TT Hưng Yên năm 2000.
6. Bùi Quang Hàm: Đi tìm điệu Hát trống quân. Bản viết tay của tác giả.
7. Phạm Đình Hồ: Tang thương ngẫu lục. NXB Văn học, Hà Nội, 1960.
8. Nguyễn Thụy Loan: Âm nhạc cổ truyền Việt Nam, Giáo trình CĐSP, NXB Đại học Sư Phạm, Hà Nội.
9. 1000 năm Âm nhạc Thăng Long- Hà Nội, quyển II, nhạc cổ truyền, NXB Âm nhạc, Hà Nội.
10. Phạm Phúc Minh: Tìm hiểu dân ca Việt Nam, NXB Văn Hóa, Hà Nội.
11. Dân ca Việt Nam. Nhà xuất bản Âm nhạc, Hà Nội, 1962.
12. Tú Ngọc: Dân ca người Việt. NXB Âm Nhạc, Hà Nội, 1994.
13. Trần Việt Ngữ, Hát trống quân, Nxb Văn hóa Dân tộc, Hà Nội, 2002.
14. Trần Việt Ngữ: Hát trống quân và vở chèo Lưu Bình – Dương Lễ, NXB Văn hóa Dân tộc, Hà Nội, 2002.

15. Vũ Ngọc Phan: Tục ngữ, ca dao, dân ca Việt Nam. NXB Khoa Học Xã Hội, Hà Nội, 1978.

16. Nguyễn Viêm: Lịch sử âm nhạc dân gian cổ truyền. Viện nghiên cứu âm nhạc. Hà Nội 1996. Trang 279.

17. Đinh Gia Khánh: Văn học dân gian Việt Nam, NXB GiáoDục, Hà Nội.

II. Báo

18. Nguyễn Đức Hoàng (2014) “Về nguồn gốc và tên gọi hát trống quân ở Bắc Bộ” Văn hóa Nghệ thuật (352). Tr.45-46

19. Bùi Trọng Hiền: Hát trống quân ở Dạ Trạch. Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật số 10/1999. Các trang từ 78 - 84.

20. Tú Ngọc: Những bài hát giao duyên. Tạp chí âm nhạc số 1, 2, 3, 4/1982, 1983, 1984

21. Nguyễn Hữu Thu: Hát Trống quân, hình thức diễn xướng dân gian của người Việt. Tạp chí dân tộc học, số 2/1981.

22. Nguyễn Hữu Thu: Hát Trống quân, hình thức diễn xướng dân gian của người Việt. Tạp chí dân tộc học, số 2/1981.

23. Nguyễn Hữu Thu: Tư duy Việt cổ từ nhạc khí Trống Quân. Tạp chí Nghiên cứu văn hóa nghệ thuật số 1,2/1980.

III. Web

1. <http://laodong.com.vn/Lao-dong-cuoi-tuan/Nguoi-hoi-sinh-trong-quan-Da-Trach/54173.bld>

2. <http://quehuongonline.vn/VietNam/Home/Ban-sac-van-hoa/Gioi-thieu-ban-sac-van-hoa/2010/06/3BF69522/>

3. <http://thethaovanhua.vn/bao-dong-tu-von-di-san/ngay-xuan-nghe-hat-trong-quan-n20090207012557537.htm>
4. <http://www.btlsqsvn.org.vn/Print/559/Bao-ton-nhung-net-tinh-hoa-cua-nghe-thuat-hat-ca-tru-va-hat-trong-quan.aspx>